

Erfgoed in het tijdvak

Inleiding

In het project "Adopteer een Tijdvak" wordt de rijke lokale geschiedenis op boeiende wijze geïntroduceerd op de basisscholen van Arnhem. Daarnaast bezit het erfgoed centrum Rozet een schat aan erfgoed objecten die hun oorsprong vinden in de lokale geschiedenis. Tijdens erfgoed in het tijdvak zijn objecten uit het erfgoed centrum aan alle 10 de tijdvakken verbonden. Kleine betekenisvolle opdrachten zorgen ervoor dat de leerlingen de vier fasen van het creatieve proces doorlopen aan de hand van het bijbehorende erfgoed object. Hierbij wordt nauw aangesloten op de belevingswereld, ontwikkeling, kennis en ervaring van de leerlingen met het onderwerp.

De vier fasen van het creatieve proces, namelijk oriënteren, onderzoeken, uitvoeren en reflecteren, vormen de leidraad voor de leerlingen. Het programma is zo ontworpen dat het niet alleen aansluit op de leefwereld van de leerlingen, maar zij werken ook aan de culturele vaardigheden waarnemen, verbeelden, conceptualiseren en evalueren.

De kennismaking met erfgoed objecten begint met een gerichte oriëntatie en waarneming, waarbij de leerlingen het object nauwkeurig observeert met behulp van denkroutines van Visible Thinking. Deze methode, doorgaans toegepast op kunstwerken, wordt in dit geval ingezet op de erfgoed objecten om op een diepgaande en vernieuwende wijze het verhaal en de details van het object te ontdekken. Na deze introductie volgen opdrachten die aansluiten bij de fasen van het creatieve proces en waar ze werken aan de culturele handelingen. Tussen deze opdrachten door wordt per les op een ander moment een filmpje getoond. Na de eigen associatie van de leerling wordt hiermee de context van het erfgoed object verteld en getoond. Dit is essentieel voor een volledige erfgoed educatie. De afsluitende opdrachten richten zich op het reflecteren en evalueren van cultureel erfgoed.

De lokale objecten staan centraal in de lessen, waardoor de leerlingen worden uitgedaagd om na te denken over hun eigen erfgoed en de waarde daarvan in hun eigen omgeving. Dit project biedt een unieke en interactieve ervaring die niet alleen de lokale geschiedenis tot leven brengt, maar ook de betrokkenheid van de leerlingen bij hun cultureel erfgoed stimuleert.

Algemene informatie

De tijd aangegeven per werkblad is enkel een indicatie.

Doelgroep

Groep 5

Groep 6

Leerdoelen

De leerdoelen zijn gebaseerd op de kaarten van erfgoed uit de set 'Ontwikkelkaarten voor kunstlessen in het basis onderwijs' van Rozet. Ook sluiten deze kaarten aan bij de kerndoelen van oriëntatie op jezelf en de wereld en kunstzinnige oriëntatie van het SLO. Daarnaast wordt door de leerlingen aan de hand van de opdrachten het creatieve proces doorlopen en gewerkt aan de culturele handelingen. De relevante kaarten met doelen zijn hieronder weergegeven zodat de leerkrachten er gemakkelijk naar kunnen verwijzen. De leerdoelen zijn ook afzonderlijk van de ontwikkelkaarten te begrijpen.

Onderstaand de doelen waar de leerlingen aan werken tijdens de activiteiten waarbij de leerling kan/kent en / of doet. (in volgorde van het creatieve leerproces). De activiteiten sluiten aan op onderstaande doelenkaarten:

Kaart E1 objecten: *gebruiksvoorwerpen, kleding en archeologische vondsten*

- De leerling kan het materiaal benoemen waarvan een object gemaakt is.
- De leerling ontdekt het verhaal achter een object en vormt er een mening over.
- De leerling stelt vragen over de gebruikswaarde van een object.
- De leerling beseft dat tastbaar erfgoed een directe link heeft met de geschiedenis.
- De leerling kan voorwerpen koppelen aan het leven, wonen en werken in een bepaalde tijd.
- De leerling kan verbanden leggen met objecten van toen en nu met dezelfde functie.
- De leerling begrijpt dat een gebruiksvoorwerp gerelateerd is aan een bepaalde klasse of cultuur.
- De leerling kan waarde toekennen aan een object, denk hierbij aan ouderdom, zeldzaamheid, schoonheid of emotionele waarde.
- De leerling ontdekt het verhaal achter een object en vormt er een mening over.
- De leerling legt een relatie tussen het tijdvak en de betekenis of bedoeling van een object.
- De leerling kan verhalen uit de eigen omgeving aan de regionale of nationale geschiedenis koppelen.
- De leerling kan erfgoed in de eigen omgeving koppelen aan onderwerpen in de regionale/nationale geschiedenis.

Kaart E8 kunstzinnige uitingen: *cultuur-, tijd- en plaatsgebonden kunst*

- De leerling maakt een eigen kunstzinnige verwerking van de opgedane kennis over het erfgoed.
- De leerling geeft eigen betekenis aan het erfgoed object door de verschillende fases van het creatieve proces te doorlopen.

De activiteiten sluiten aan op de volgende werkvorm kaarten:

- E11 Kaart E11 Bronnenonderzoek: *bronnen zoeken en raadplegen van ervaringsdeskundigen*
- E13 Kaart E13 Beleven en ervaren: *vroeger herbeleven*
- E14 Kaart E14 Erfgoedwijsheid: *kritisch denken en discussiëren over erfgoed*
- E16 Kaart E16 Erfgoed verbeelden: *kunstzinnig verwerken van een erfgoedervaring*

3. Omschrijving van de les

Duur: 60 min

Televisie en computers

Vorbereiding

De les heeft een minimale voorbereidingstijd. Het enige wat nodig is, de benodigde materialen af te drukken, welke te downloaden zijn van de Adopteer een Tijdvak wereldoorlogen website onder het kopje "Erfgoed in het Tijdvak". Het is gunstig om de opdrachten en de docentenhandleiding van tevoren door te nemen. De downloadbare materialen voor de les omvatten de kleurenfoto's de avondmaalskan, werkbladen en een filmpje. Verder hebben de leerlingen een pen en (kleur)potloden nodig.

De start van de les

De start van de les staat in teken van het introduceren van het object, het reflecteren op de al opgedane kennis en eerste gedachtes aanboren.

- **Reflecteer met de leerlingen op wat ze al hebben gedaan en voorkennis:** Heb met de leerlingen een gesprek over wat ze al hebben gedaan in dit tijdvak en wat ze al weten over het tijdvak wereldoorlogen.
- **Eerste gedachtes:** Sta kort stil bij wat de leerlingen denken bij de poster en het erfgoed centrum Rozet.

Werkblad 1: Wat vertelt het filmpje de leerlingen?

Opgdracht 1:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de zelf lezen en opdracht maken.
- Geef de leerlingen 5 minuten de tijd om aandachtig te kijken naar de foto's van de avondmaalskan.
- Tijdens deze observatie gaan de leerlingen zelfstandig de vier zinnen afmaken over wat ze gezien hebben.
- *Attendeer de leerlingen erop dat de gedachtes die ze hebben niet fout zijn en laat deze juist opschrijven. Laat de leerlingen in eerste instantie echt zelf kijken en schrijven. Als het toch lastig blijft help de leerlingen door vragen te stellen.*

Opgdracht 2:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- Geef de leerlingen 5 minuten de tijd om op te schrijven waaraan ze dat gezien hebben en waarom.
- Laat de leerlingen vervolgens in tweetallen aan elkaar vertellen wat ze hebben gezien en waarom.

Bespreken:

- **Reflecteer met de leerlingen:** Heb een kort gesprek met de leerlingen over wat ze hebben gezien. Ze kunnen dit ook aanwijzen en uitleggen. De leerlingen kunnen ook vertellen wat ze hebben gehoord van de andere leerling en dit vergelijken.

Werkblad 2: De dag dat het gebeurde

Opgdracht 3:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- De leerlingen gaan nadenken over hoe de kan beschadigd is geraakt en hier een dagboekfragment over schrijven.
- *Als de leerlingen dit lastig vinden, stimuleer ze door vragen te stellen zoals: hoe zag de kan er hiervoor uit? Waar werd de kan als laatst voor gebruikt? Wie heeft de kan gevonden en wat heeft deze persoon met de kan gedaan?*
- *Als er ruimte, tijd en materiaal voor is, zouden de leerlingen i.p.v. een dagboekfragment een vlog kunnen maken.*

Filmpje

- Start het filmpje.
- **Reflecteer met de leerlingen:** Heb een kort gesprek met de leerlingen over wat ze al wisten, wat nieuw voor hen was en wat hun interesse wekte uit het filmpje.

Werkblad 3: Nieuwe avondmaalskan

Opdracht 4:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- De leerlingen gaan een nieuwe kan voor de kerk ontwerpen.
- Geef de leerlingen tijd om een nieuwe schenkkant te ontwerpen en na te denken over de vragen.
- *Stimuleer de leerlingen door te attenderen op dat de kerk dit nadrukkelijk aan hen heeft gevraagd. Als de leerlingen het lastig vinden, laat voorbeelden zien van schenkkannen door de jaren heen.*

Presenteren:

- **Reflecteer met de leerlingen:** Laat enkele leerlingen hen ontwerp presenteren. Laat de leerlingen hierop reflecteren door middel van het vragen naar de gemaakte keuzes.

Reflecteer met de leerlingen: Heb een kort gesprek met de leerlingen over wat ze hebben gezien. Ze kunnen dit ook aanwijzen en uitleggen.

Werkblad 4: Bewaren

Opdracht 5:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- Laat de leerlingen nadenken of wat zij denken over of de kan ook bewaard zou worden als het niet beschadigd was? Of bewaren we hem juist zodat we deze belangrijke gebeurtenissen niet vergeten.
- Laat de leerlingen tot een gezamenlijke conclusie komen en deze opschrijven.

Einde van de les

Reflecteer met de leerlingen: Heb een kort gezamenlijk gesprek met de leerlingen over wat ze hebben gedaan tijdens deze les. Vraag bijvoorbeeld of ze nieuwsgierig en uitgedaagd werden en of hen gedachte van het begin klopte met wat er werkelijk gebeurd was.